

ראשי המוסדות החרדיים בחיפה עם חבר מועצת העיר מיכי אלפר בפגישה מכרעת עם עורכי הדין ממשרד וינרוט ש

אפליה מבית

ניצחון דרמטי בעתירת מוסדות החינוך החרדיים נגד עיריית חיפה פותח צוהר לאפליה חסרת תקדים של המוסדות החרדיים דווקא ברשויות החרדיות • חשיפה: הרשויות החרדיות משלמות את הסכומים הנמוכים ביותר בארץ לתלמידים חרדים • כיצד ישפיע התקדים החיפאי על הערים החרדיות ברחבי הארץ?

הדס אפיק

מנהלי מוסדות החינוך החרדיים בחיפה היו מרוצים מאוד השבוע. אחרי ויכוח של שלוש שנים מול הרשות המקומית, בדרישה לקבל תקצוב בהתאם לחוק נהרי, שעבר לפסים משפטיים, אישר השבוע בית המשפט המחוזי את הסכם הפשרה אליו הגיעו הצדדים.

בהסכם הפשרה נאמר כי עיריית חיפה תעביר למוסדות כ-16 מיליון שקלים בגין השנים 2008-2016. חלק מהסכם העבירה עיריית חיפה במהלך השנים כתקצוב למוסדות החינוך החרדיים, כך שעתה נותר לה לשלם רק עוד 7.5 מיליון שקלים. עוד הוסכם בין עיריית חיפה למוסדות החינוך החרדיים כי מכאן ואילך תשלם העירייה למוסדות שעתרו כ-2.5 מיליון שקלים נוספים מידי שנה, כשהסכום יגדל בהתאם למספר התלמידים במוסדות החינוך ועל פי ההוצאות שאותן העירייה תוציא בחינוך הממלכתי.

ייתכן כי המספרים נשמעים לצופה מן הצד כגבוהים, אך מנהלי המוסדות בחיפה מעידים שהם מגיעים להם כחלק מחוק נהרי אשר מחייב כל רשות מקומית לתקצב ילד במוסד מוכר שאינו רשמי ב-75%-65% ממה שמתקצב ילד במגזר הכללי באותה רשות.

מיישמים את החוק

"חוק נהרי הוא כינוי לסעיף בחוק חינוך ממלכתי שקידם ח"כ משהלם נהרי מש"ס לפני כעשור", מסביר ר"ח אביגיל שיקוביץקי, מנכ"לית 'מישור'. "לפי החוק רשות מקומית חייבת לתקצב תלמידי כל מוסד מוכר שאינו רשמי שברשותה בשיעור של 65%-75% מתקציב תלמיד במוסד רשמי דומה באותה רשות. בשלב מסוים ח"כ משהלם גפני הוסיף תיקון לחוק בכך שהרשות גם רשאית (אם כי לא חייבת) לתקצב את המוסדות החרדיים ב-100%."

התקציב, לדבריה של ר"ח שיקוביץקי, נוגע לרשות העירונית בלבד ולא למשרד החינוך, שכן הוא נועד למימון הפעלת בית הספר בסעיפים שאינם נחשבים לשעות הוראה המתוקצבות ממשרד החינוך, כגון מים, חשמל, אחזקת מיוג, הוצאות תפעול, עלויות העסקת כוח עזר, תיקוני מבנים, אחזקת חצר, ספרים לספריות ועוד.

והיא גם מציינת כי התחשיב הבסיסי הוא לכאורה פשוט: "ברגע שיודעים מהי עלות ההשקעה של הרשות בחינוך ניתן לחלק זאת למספר התלמידים הלומדים בחינוך הרשמי, ומשם לגזור 75% לתלמיד מוכר שאינו רשמי. הרשויות גם מחויבות למסור למוסדות מידע על אודות התחשיב ולקביעת התעריף, כדי שהמוסדות יוכלו לבדוק את תקינותו".

ומהו הסכום שמוסד יכול לקבל הודות לחוק נהרי?

"סכומי התקצוב משתנים מאוד מרשות לרשות, ונעים בין כמה מאות שקלים ועד 2,000 שקלים, תלוי בהשקעת הרשות המקומית בחינוך. כמובן שככל שהרשות משקיעה בתלמיד רשמי יותר כך תגדל גם הזכאות של תלמיד חרדי. יש גם להביא בחשבון כי מעבר לתקציב שניתן על בסיס חוק נהרי ישנן רשויות שלא תומכות כלל במוסדות, אך לעומתן יש רשויות שמקצות קרקעות ומבנים, וכן מאשרות תמיכות נוספות מעת לעת. כך שזה לא מתחיל ומסתכם בכספים שמועברים במסגרת החוק".

ובכל זאת, למרות שלכאורה לא היה מנוס לרשויות מקיום החוק כלשונו, נהגו רבות מהן לשלם למוסדות סכומים נמוכים משמעותית מהקבוע בחוק. זו גם הסיבה שמול חלק מהרשויות מתנהלות (או התנהלו) תביעות מצד מוסדות שבאו לדרוש את המגיע להם.

חלק מהדרישות הללו עברו דרך משרדה של ר"ח שיקוביץקי, אשר מעידה כי הטיפול בתיקים האלו יכול להיות קל ופשוט, בתנאי שהעירייה משתפת פעולה. אך לדבריה, "ברגע שמדובר בעי-

רייה שאינה משתפת פעולה, זה כבר הופך להיות מסובך יותר.

"בעיריית חיפה", היא מסבירה, "נדרשנו להשקיע מאות שעות של עבודה, כדי להגיע לממצאים מדויקים שיוכיחו לנו כמה באמת משלמת העירייה עבור כל תלמיד בחינוך הרשמי. מכיוון שהעירייה לא נענתה לבקשתנו, ולא העבירה לנו את כל המסמכים שביקשנו, נדרשנו לפעול בדרכים יצירתיות כדי להשיג את המידע".

להמחשת העניין היא נוקבת בדוגמה: "עיריית חיפה ניסתה לאורך כל הדרך להפחית (לכאורה) מהכסף שאותו היא משלמת לחינוך הרשמי כדי שהיא תצטרך לשלם גם למוסדות החרדיים פחות. לכן, כשדובר למשל על סעיף של הוצאות חשמל ומים, היא ציינה כי הסכומים שרשומים אצלה כוללים בתוכם גם את הוצאות המים והחשמל בשעות הצהריים, כאשר מתקיימים בבתי הספר חוגים. לטענתה, כשמנסים לחשב כמה מגיע לציבור החרדי, יש להוריד 40% של שעות החוגים".

"זה היה אחד הסעיפים שקוממו אותי, כי הבנתי שלא ייתכן שהמספרים הם כה גבוהים. כדי להוכיח זאת הנחו עורכי הדין את המוסדות לשלוח חוקר פרטי לבתי הספר אשר צילם את המבנים והוכיח שבחלק מימי השבוע הם ריקים וחשוכים בשעות הצהריים, מה שאומר שלא בכל השבוע מתקיימים חוגים. הוכחה נוספת הייתה הודות לתחשיב שעשינו אשר הוכיח כי בימי שישי בכלל אין חוגים, וביתר ימות השבוע הילדים לומדים עד השעה שלוש בבית הספר, כך שמבחינה מספרית יוצא ששעות החוגים אינן יכולות בשום אופן להגיע ל-40%, מה עוד שכאשר מתקיים חוג בבית ספר, לא משתמשים באותה כמות צריכה של מים וחשמל כמו בשעות הבוקר. בסופו של דבר קיבלה הרשות את טענותינו וסוכם על כך שתקציב החוגים יחושב רק כ-15% ולא כ-40%".

אבל זוהי רק דוגמה אחת מתוך אינספור סעיפים, ור"ח שיקוביץקי מציינת שנדרשו להם לא פחות מ-400 שעות עבודה כדי להגיע לחישובים המפור-

טים הללו. לאורך כל התחשיבים הם גם הסתייעו במנהלי המוסדות שסיפקו להם נתונים, ובחוות דעת שונות של מומחים מקצועיים.

נלחמים על התקציב

את המערכה בחיפה הוביל מיכאל (מיכי) אלפר, חבר מועצת העיר. "יצאנו למערכה הזו, לאחר שהחינוך החרדי בחיפה התפתח בשנים האחרונות באופן חסר תקדים", הוא אומר בשיחה ל'משפחה'. "בעוד שבעבר התייחסה העירייה למוסדות החרדיים בשוויון מוחלט ותקצבה אותם בדיוק כמו את המוסדות הרשמיים, הרי שבשנים האחרונות היא הפסיקה לגמרי את התקצוב ודיללה מאוד את התמיכה שלה בהם".

אלפר חזה בצמצום מהכיוון הכואב ביותר: מתוקף תפקידו במועצת העיר, הגיעו אליו מנהלי מוסדות כמעט מידי שבוע והתלוננו על כך שהעירייה עוצרת להם את תשלומי החשמל והמים בבתי הספר, אינה מספקת להם שמירה ולמעשה - כמעט ואינה תומכת בהם. בינתיים נפתחו גם מוסדות חדשים בעיר, בשל ריבוי התושבים החרדיים, אך הם לא הצליחו להחזיק מעמד וכמעט קרסו.

את הגורמים בעירייה שיתקצבו למוסדות עוד קצת שעות חשמל, שישלמו לחברת המים, וכו', אך עד מהרה הבנתי שכדי שהם יזכו לתמיכה אמיתית של העירייה, כפי שהיא אכן מחויבת על פי דין, הם יהיו מוכרחים להתאגד יחד. בשל כך כינסתי אותם והסברתי להם כי עליהם לעשות דבר אחד ויחיד - לדרוש מהעירייה לשלם להם את המגיע להם בהתאם לחוק נהרי".

באותו שלב מצייין אלפר כי הוא לרגע לא העלה בדעתו לצאת נגד העירייה בתביעה משפטית, אלא הורה למנהלים לפנות לעירייה כדי לבקש נתונים על הסכום המדויק שמשולם לתלמיד החילוני לשנה, ולהבין מכך כמה אמור להיגזר ביחס למי קבילו החרדי.

"ישנן עיריות נוספות שהמוסדות הצליחו לנהל מולן מערכה מוצלחת וקצרה. חוסר ההצלחה המי שמעונית והבולט שזכור לי היה בעיר אלעד, תיק שלא לוהה על ידי, אך התפרסם בעיתונים. שם העירייה הצליחה להוכיח כי היא אומנם אינה משלמת סכום גבוה עבור חוק נהרי, אך היא מתקצבת סעיפים אחרים, שווי כסף, וכך זה מתקזז. במקרה הזה, הדרישה של המוסדות לא הצליחה והיא נגמרה עם הרבה כאב לב".

נהרי: עוגן הצלה

ח"כ משולם נהרי מבטל את הטענות שנשמעות על החוק. "חוק נהרי משמש כיום כעוגן הצלה עבור בתי ספר המשתייכים לזרם המוכש"ר", הוא טוען. "חשיבותו אף גברה במיוחד לאור מה שמכנים 'גזירות פירון', אשר חלקן בוטלו, אך חלקן עוד קיימות והן גורמות לקיצוץ משמעותי ביותר בתקציבים של מוסדות המוכש"ר. קיצוצים אלו הפכו את חוק נהרי לנצרך שבעתים, כי הודות לו יכולים המוסדות לשרוד ולהתקיים".

כאשר נהרי נשאל לגבי העמימות של החוק, הוא מסביר: "החוק אינו יכול להיות שחור-לבן ולכלול שירותים ברורים במערכת החינוך, כי לא מדובר כאן בתקציב ממשלתי אלא בתקציב של הרשות העירונית, וכל המטרה של החוק היא לייצור שוויון במערכת החינוך הפנימית של אותה עיר. זה אומר כי אם למשל רשות מקומית מקציבה סכומים גבוהים מאוד לפעילויות של חוגים, מופעי תרבות, ועוד, היא תהיה מחויבת לתת אותם גם לילדים החרדיים, אך לעומתה - רשות שבסך הכל מממנת מים וחשמל, תידרש לממן למוסדות החרדיים השתתפות רק בדברים אלו. לכן אי אפשר לנקוב בקריטריונים ברורים והחוק מוכרח להיות גמיש".

ובכל זאת, נוצר מצב שיש מוסדות שאינם מקבלים תקציבים מהרשויות!

"מדובר במוסדות ממש מעטים. רובם המוחלט של המוסדות החרדיים בארץ מקבלים השתתפות משמעותית מאוד דרך הרשויות. שמעתי לאחרונה על סכומים שהתקבלו במוסדות חרדיים במספר ערים ונדמהתי לראות כי יש מהם כאלו שקיבלו סכומים גבוהים ממש וזה שיפר את מצבם לבלי הכר".

ונראה לך הגיוני שכל מוסד שרוצה לקבל את המגיע לו ייאלץ לשכור שירותי עורך דין ורואה חשבון?

"לא, באמת שאין סיבה לכך, וברוב המוחלט של המקרים אין צורך בהתערבות של אנשי מקצוע. קיימות הנחיות מאוד ברורות בנושא, וביניהן גם חוזר של משרד הפנים אשר מגדיר את כל הזכויות באופן פרטני, ויש גם תקדימים משפטיים. הדבר העיקרי שהמוסדות צריכים הוא להעלות למודעות שלהם את העובדה שיש להם את מלוא הכלים ואת כל הזכויות כדי לקבל את מה שמגיע להם - מדין, ולא בחסד".

מעיריית חיפה נמסר בתגובה: "אנו מברכים על הסכם הפשרה. עם זאת, אנו מצרים על האיחור בהשגתו ועל שנתיים שלמות אשר ירדו לטמיון בשל התערבותם של גורמים אינטרסנטיים. לו היו מנהלי המוסדות משכילים לקבל את תוצאות המשא ומתן הישיר אשר התקיים בין ראש העיר יונה ייב לרב מרדכי קרליץ, הרי שכבר בשנת 2014 היו מקבלים המוסדות למעלה מ-4.5 מיליון ש"ח ועוד סכום נכבד עבור שנת 2015. מתוך ראיית צרכי התלמידים, אנו מקווים כי עניינים אלה יתנהלו להבא ישירות בין מנהלי המוסדות להנהלת העיר, אשר טובת התלמידים נגד עניינה".

להיות הראשונות שמיישמות את החוק, אך דווקא אצלן כמעט ואין התייחסות כלפיו. "מכיוון שהחוק מתבסס על שוויון למוסדות רשמיים שקיימים בעיר, הרי שבערים כמו מודיעין עילית, בהן אין שום מוסד רשמי, העירייה מרשה לעצמה לא להשתתף כלל בתקציבים", הוא מסביר.

"יתרה מכך: יש ערים חרות שבהן הרשות נותנת תקציב אחיד גם למוסדות מוכש"ר וגם למוסדות פטור, למרות שמוסדות הפטור כלל אינם אמורים לקבל תקציב מוכש"ר מתלוננים על כך שהם אינם מקבלים תקציב מספק, משיבים להם ברשות, שאם כך - הרשות תיטול את תקציב מוסדות הפטור, ויעבירו אליהם. נוצר מצב שבו מוסדות המוכש"ר אינם רוצים לפגוע במוסדות הפטור, ולכן הם שותקים".

הבעיה אף מחריפה מאחר שמסתבר כי העיריות, בכל רחבי הארץ, אומנם מחויבות לקיים את חוק נהרי אך אין אף גוף שאוכף זאת עליהן. בפנייה למרכז השלטון המקומי נענינו בתגובה כי הם אינם גוף רגולטורי ולכן הם אינם מפקחים על העיריות; כשפנינו למשרד הפנים, נטען כי גם הם אינם אחראים על אכיפת החוק, ואילו במשרד החינוך הסבירו שהם מעבירים תקציבים אחרים למוסדות, ואילו חוק נהרי קשור לתקציבים שמו-

ניהלו את התיבה. בקטן: משולם נהרי, מחוקק החוק

כמה משלמים בערים החרדיות?

ירושלים: "התעריף המקסימלי שנקבע על ידי העירייה הוא 735 שקלים לתלמיד לשנה".

ביתר עילית: "בעבר שילמנו את חוק נהרי באופן חלקי, בכוונתנו לעבור בקרוב לתשלום מלא עוד בשנה זו ולהשלים את הסכומים".

מודיעין עילית: "איננו צריכים לשלם, מכיוון שאין לנו בעיר אף בית ספר רשמי שאליו ניתן להשוות את התלמידים החרדיים. למרות זאת העירייה מסייעת לצרכי המוסדות במגוון דרכים אחרות".

בני ברק: "העירייה מתקצבת מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים, בהתאם לנדרש בחוק נהרי, והתקציב כולל גם דמי שכירות, הוצאות חשמל, מים ועוד".

בית שמש: "250 שקלים לילד"

אלעד: "250 שקלים לילד"

***הנתונים נמסרו על ידי הרשויות המקומיות

לדבריו של עו"ד רוט, הוא סבור כי דרך טובה יותר להגיע להסכם פשרה, יכלה להיעשות גם שלא במסגרת ההליך המשפטי, אלא שהעירייה לא חפצה בכך. "המוסדות ניסו במשך שנים להידבר עם העירייה, ורק כאשר הגיעו למצב שבו הונחה חרב על צווארם, וכבר לא יכלו לעמוד בהוצאות הרבות - הם הגישו את העתירה".

חוק ללא אכיפה

בקרב המוסדות בחיפה נראתה אכן הצלחה גדולה, אלא שכפי שניתן לשער - לא בכל עיר יש מוסדות שמצליחים להתאגד יחד ולתבוע את המגיע להם. מה עוד שלא לכל המוסדות יש אפשרות לשכור שירותים מקצועיים שיאפשרו להם להצליח במשימה.

"נוצר מצב שבו מוסדות רבים מודעים לכך שמגיע להם יותר כסף במסגרת חוק נהרי, אך הם לא עושים דבר כדי לקבל אותו", מסביר דוד שרפה, יו"ר פורום בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים. הוא גם מציין כי הבעיה בולטת לעין בעיקר כאשר מדובר ברשויות החרדיות, אשר לכאורה אמורות

"בעירייה נקבו בסכום בלתי הגיוני של 700 שקלים לתלמיד לשנה", הוא ממשיך. "והבנתי מיד שזה לא ייתכן, שכן תקציב העירייה לכל מערכת החינוך הרשמית עומד על 450 מיליון לשנה, וכשמחלקים את זה למספר הילדים שלומדים בחינוך הרשמי מגיעים לסכום של כ-2,700 שקלים לילד. אומנם אלו לא מספרים מדויקים, אך בוודאי שלא ייתכן שהסכום האמיתי נמוך באלפיים שקלים". כשהסביר זאת אלפר למנהלי המוסדות החרדיים, הם הבינו שעליהם לעשות מעשה, ואף שכרו לשם כך את שירותיה של רח"ח שיקוביצקי, אשר כאמור, ביצעה עבורם את העבודה המקיפה שבסיומה היא הגישה נתונים שהוכיחו על סכום מים שונים בתכלית שהעירייה מקציבה למוסדות רשמיים.

"גם בשלב הזה, על אף שהשערורייה כבר התגלתה, לא חשבנו לתבוע את העירייה", מדגיש אלפר, "ואף הצענו לה מתווה, כאשר היינו מוכנים לקבל סכום של 1,200 שקלים לתלמיד לשנה, שזה פחות מכפי ששיערו שהם יידרשו לשלם לפי דין. הצענו גם אפשרות נוספת של פשרה - שהם לא ישלמו דבר, אלא רק יממנו לכל מוסד חשבונות חשמל ומים ומשכורת למוזכרה ולשירת, אך העירייה לא הסכימה לאף הצעה שהעלינו. בצר לנו נאלצנו לשכור את שירותיו של משרד עו"ד וינרוט, והוא זה שהוביל אותנו אל הפסיקה שניתנה השבוע".

עו"ד אריאל רוט שניהל את התיבה מטעם משרד עו"ד וינרוט יחד עם עו"ד עמית חדד אומר: "אני חושב שבסופו של דבר יש בהסדר הפשרה כאן הישג אדיר", הוא טוען בשיחה למשפחה. "כי המשמעות היא שהתלמידים בחיפה יקבלו את מה שמגיע להם, וזאת אחרי שהמוסדות בעיר הפסיקו לפחד ולקחו על עצמם יוזמה כדי לקבל בדין את התקציבים. כעת, בסיומו של תהליך ארוך, אנו יכולים להגיד בסיפוק שכל תלמיד מקבל למעלה מ-1,200 שקלים לשנה, וסכום זה בוודאי יסייע רבות למוסדות החרדיים".